

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ**  
**ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра терапії імені професора П. І. Локеса

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**  
(обов'язкова навчальна дисципліна)  
**Лікарські рослини**

Розробник: Н. С. Канівець, доцент кафедри терапії імені професора П. І. Локеса,  
доцент

Полтава 2022 р.

## Форма опису навчальної дисципліни та інформація про розробника

|                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
|--------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Назва навчальної дисципліни                            | Лікарські рослини                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
| Назва структурного підрозділу                          | Кафедра терапії імені професора П. І. Локеса                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
| Контактні дані розробників, які залучені до викладання | <i>Викладач:</i> Канівець Наталія, канд. вет. н., доцент<br><i>Контакти:</i> ауд. 8. (кафедри терапії імені професора П. І. Локеса)<br><i>e-mail:</i> <a href="mailto:nataliia.kanivets@pdaa.edu.ua">nataliia.kanivets@pdaa.edu.ua</a><br><i>URL:</i> <a href="https://www.pdaa.edu.ua/people/kanivec-nataliya-sergiyivna">https://www.pdaa.edu.ua/people/kanivec-nataliya-sergiyivna</a> |
| Рівень вищої освіти                                    | Другий (магістерський) рівень                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
| Спеціальність                                          | 211 Ветеринарна медицина                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
| Попередні умови для вивчення навчальної дисципліни     | Блок природничих дисциплін                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |

### Заплановані результати навчання:

**Мета вивчення навчальної дисципліни:** навчити здобувачів вищої освіти диференціювати та застосовувати дикорослі та культурні рослини України, як джерела лікарських препаратів природного походження.

**Основні завдання навчальної дисципліни:** навчити здобувачів вищої освіти знаходити і збирати вивчені рослини і зберігати їх лікарські властивості.

### **Компетентності:**

#### **загальні:**

**ЗК1** - здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу;

**ЗК2** - здатність до пошуку, оброблення інформації з різних джерел;

**ЗК3** - здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;

**ЗК4** - знання та розуміння предметної галузі та професії.

#### **фахові:**

**ФК2** - здатність використовувати інструментарій, спеціальні пристрої, прилади, лабораторне обладнання та інші технічні засоби для проведення необхідних маніпуляцій під час виконання професійної діяльності;

**ФК3** - здатність дотримуватися правил охорони праці, асептики та антисептики під час здійснення фахової діяльності;

**ФК19** - здатність здійснювати просвітницьку діяльність серед фахівців, працівників галузі та населення.

### **Програмні результати навчання:**

**ПРН1** - знати і грамотно використовувати термінологію ветеринарної медицини;

**ПРН6** - розуміти сутність процесів виготовлення, зберігання та переробки біологічної сировини.

**Методи навчання:** словесні методи: 1) лекція, 2) розповідь-пояснення; 3) інструктаж;

наочні методи: 1) ілюстрування, 2) демонстрування, 3) спостереження;  
практичні методи: 2) дослідні роботи; 3) лабораторні роботи, 5) робота з навчально-методичною літературою: конспектування, тезування, анотування.  
комп'ютерні і мультимедійні методи: 1) використання мультимедійних презентацій; \*2) дистанційне навчання  
\*/ за потребою (в разі дистанційного навчання)

#### **4. Програма навчальної дисципліни**

- Тема 1** *Загальний огляд рослинного світу. Рослини, які проявляють протизапальні властивості. Лікарські рослини, які містять слизи*  
Рослини, що мають в'язучу, протизапальну дію. Рослини, що містять слизи. Бадан, верба, вільха, герань. Дуб, звіробій, калина, ромашка, щавель, аніс звичайний, багно звичайне, кмин звичайний, подорожник, сосна лісова, чебрець. Способи приготування лікувальних форм та препаратів. Виготовлення настоїв, відварів.
- Тема 2** *Рослини, які мають відхаркувальні властивості. Рослини, що діють діуретично*  
Рослини, що діють відхаркуюче, сечогінно за уролітіазу: брусниця, бузина, лопух, хвощ, барбарис, береза, кукурудза звичайна. Виготовлення сиропів, кашок, боліусів.
- Тема 3** *Рослини, що впливають на апарат травлення. Рослини, що мають проносну дію. Рослини, що мають жовчогінну дію.*  
Рослини, що стимулюють травлення, жовчогінні, слизові та мають послаблюючу дію. Знайомство з супозиторіями. Аір, барвінок, кульбаба, осот, крушина, соняшник та. Виготовлення лініменту.
- Тема 4** *Рослини, що є полівітамінними. Протипаразитарна дія рослин.*  
Рослини, що діють полівітамінно, антигельмінтно: морква посівна, шипшина, папороть чоловіча, гарбуз тощо. Порошки, дуси, присипки, збори рослин.
- Тема 5** *Рослини, що діють на центральну нервову систему.*  
Рослини, що використовуються зовні, та рослини, що використовують для профілактики та лікування кровотеч: гадючник, гірчиця, евкаліпт, обліпиха, чемериця, чистотіл, кропива дводомна, шипшина, щиріця. Виготовлення мазей, паст, знайомство з пластирями. Рослини, що діють на м'язи матки: пижмо звичайне, грицики, маткові ріжки. Знайомство з аерозолями, милами, спиртами. Новогаленові препарати.
- Тема 6** *Рослини, рекомендовані для зовнішнього застосування. Рослини, що скорочують м'язи матки і мають кровоспинні властивості.*  
Рослини, що діють на ЦНС містять протиспазматичні та регулюючу дію залоз внутрішньої секреції: аралія, елеутерокок, ефедра, женьшень, лимонник, беладонна. Виготовлення настоянок, екстрактів. Збори, брикети.

#### **5. Структура (тематичний план) навчальної дисципліни**

| Назви тем                                                                                                                                   | Кількість годин |              |           |           |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------|--------------|-----------|-----------|
|                                                                                                                                             | усього          | у тому числі |           |           |
|                                                                                                                                             |                 | л            | лаб       | с.р.      |
| <b>Тема 1.</b> Загальний огляд рослинного світу. Рослини, які проявляють протизапальні властивості.<br>Лікарські рослини, які містять слизи | 14              | 2            | 4         | 8         |
| <b>Тема 2.</b> Рослини, які мають відхаркувальні властивості. Рослини, що діють діуретично                                                  | 18              | 2            | 6         | 10        |
| <b>Тема 3.</b> Рослини, що впливають на апарат травлення. Рослини, що мають проносну дію.<br>Рослини, що мають жовчогінну дію               | 16              | 4            | 4         | 8         |
| <b>Тема 4.</b> Рослини, що є полівітамінними.<br>Протипаразитарна дія рослин                                                                | 14              | 2            | 4         | 8         |
| <b>Тема 5.</b> Рослини, що діють на центральну нервову систему                                                                              | 14              | 2            | 4         | 8         |
| <b>Тема 6.</b> Рослини, рекомендовані для зовнішнього застосування. Рослини, що скорочують м'язи матки і мають кровоспинні властивості      | 14              | 4            | 4         | 6         |
| <b>Разом</b>                                                                                                                                | <b>90</b>       | <b>16</b>    | <b>26</b> | <b>48</b> |

### Форми контролю результатів навчання

| Програмні результати навчання | Форми контролю |                                       |                                                   |                                   |       |
|-------------------------------|----------------|---------------------------------------|---------------------------------------------------|-----------------------------------|-------|
|                               | опитування     | виконання завдань лабораторної роботи | виконання завдань самостійної роботи (опитування) | колоквіум (контрольне опитування) | разом |
| ПРН <sub>1</sub>              | 5              | 20                                    | 15                                                | 10                                | 50    |
| ПРН <sub>6</sub>              | 5              | 20                                    | 15                                                | 10                                | 50    |
| Разом                         | 10             | 40                                    | 30                                                | 20                                | 100   |

#### ▪ *опитування (0-1 для Тем 1-2); (0-2 для Тем 3-6)*

| Бали | Здатність здобувача                                                                                          |
|------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 0    | показав мінімальний результат навичок зберігання сировини                                                    |
| 1    | опанував та показав повний результат навичок виготовлення, зберігання та переробки сировини, за темами 1-2   |
| 1    | частково опанував та показав результат навичок виготовлення, зберігання та переробки сировини, за темами 3-6 |
| 2    | опанував та показав повний результат навичок виготовлення, зберігання та переробки сировини, за темами 3-6   |

#### ▪ *виконання завдань лабораторної роботи (0-5);*

| Бали | Здатність здобувача |
|------|---------------------|
|------|---------------------|

|   |                                                                                                                                             |
|---|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 0 | ЗВО не виконав завдань лабораторної роботи.                                                                                                 |
| 1 | ЗВО опанував із завдання лабораторної роботи лише частину спеціальної термінології                                                          |
| 2 | ЗВО показав мінімальне виконання завдань зі зберігання сировини                                                                             |
| 3 | ЗВО оволодів знаннями та практичними вміннями виготовлення, зберігання сировини та застосування спеціальної термінології                    |
| 4 | ЗВО оволодів знаннями та практичними вміннями виготовлення, зберігання сировини та застосування спеціальної термінології. Узагальнив знання |
| 5 | ЗВО оволодів знаннями переробки лікарської сировини, зберігання та її застосування, вільно використовує спеціальну термінологію             |

▪ **виконання самостійної роботи (опитування) (0-5);**

| Бали | Здатність здобувача                                                                                                                |
|------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 0    | ЗВО не опанував тему самостійної роботи                                                                                            |
| 1    | ЗВО опанував тему самостійної роботи та застосував мінімум ветеринарної термінології                                               |
| 2    | ЗВО опанував тему самостійної роботи й частково виконав завдання роботи                                                            |
| 3    | ЗВО теоретично засвоїв тему самостійної роботи, однак викладення матеріалу невпевнене зі значними помилками                        |
| 4    | опанував тему самостійної роботи однак допустив мінімальні неточності при викладенні матеріалу, включаючи ветеринарну термінологію |
| 5    | опанував тему самостійної роботи й ґрунтовно показав результати навчання, включаючи ветеринарну термінологію                       |

▪ **контрольне опитування студентів (колоквіум) (0-10);**

| Бали | Здатність здобувача                                                                                                                                                             |
|------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 0    | ЗВО не показав програмних результатів навчання (не опанував термінологію, зберігання та виготовлення лікарських форм)                                                           |
| 1-2  | ЗВО показав мінімальне володіння теоретичним матеріалом дещо вищим за початковий відповідно до програмних результатів навчання                                                  |
| 3-4  | ЗВО опанував значну частину спеціальної термінології та може її застосовувати                                                                                                   |
| 5-6  | ЗВО опанував та засвоїв значну частину матеріалу, розуміє принципи зберігання та виготовлення лікарських форм                                                                   |
| 7-8  | ЗВО опанував та узагальнив отримані знання відповідно до програмних результатів навчання                                                                                        |
| 9-10 | ЗВО узагальнив отримані знання та ґрунтовно засвоїв матеріал за програмними результатами навчання (ветеринарна термінологія, виготовлення, зберігання та використання сировини) |

**Схема нарахування балів з навчальної дисципліни**

| Назва теми | Форми контролю результатів навчання здобувачів вищої освіти | Разом |
|------------|-------------------------------------------------------------|-------|
|------------|-------------------------------------------------------------|-------|

|                                                                                                                                   | Опитування | Виконання завдань лабораторної роботи | Виконання самостійної роботи (опитування) | колоквіум (контрольне опитування) |            |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|---------------------------------------|-------------------------------------------|-----------------------------------|------------|
| Тема 1. Загальний огляд рослинного світу. Рослини, які проявляють протизапальні властивості. Лікарські рослини, які містять слизи | 1          | 5                                     | 5                                         | 10                                | 11         |
| Тема 2. Рослини, які мають відхаркувальні властивості. Рослини, що діють діуретично                                               | 1          | 5                                     |                                           |                                   | 26         |
|                                                                                                                                   |            | 5                                     | 5                                         |                                   |            |
| Тема 3. Рослини, що впливають на апарат травлення. Рослини, що мають проносну дію. Рослини, що мають жовчогінну дію.              | 2          | 5                                     |                                           |                                   | 17         |
|                                                                                                                                   |            | 5                                     | 5                                         |                                   |            |
| Тема 4. Рослини, що є полівітамінними. Протипаразитарна дія рослин                                                                | 2          | 5                                     | 5                                         |                                   | 12         |
| Тема 5. Рослини, що діють на центральну нервову систему                                                                           | 2          | 5                                     | 5                                         |                                   | 12         |
| Тема 6. Рослини, рекомендовані для зовнішнього застосування. Рослини, що скорочують м'язи матки і мають кровоспинні властивості   | 2          | 5                                     | 5                                         | 10                                | 22         |
| <b>Разом</b>                                                                                                                      | 10         | 40                                    | 30                                        | 20                                | <b>100</b> |

### Політика навчальної дисципліни

*Відвідування занять.* Відвідування занять є обов'язковим. Усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані в означений термін. За отримання на занятті 0 балів та пропущені заняття здобувач вищої освіти зобов'язаний

відпрацювати тему.

*Академічна доброчесність.* Здобувачі вищої освіти повинні дотримуватись вимог чинних нормативних документів стосовно академічної доброчесності, дотримуватися академічної чесності і етичної поведінки в освітньо-науковому середовищі. Вона передбачає: впровадження принципів чесності, прозорості і незалежності; діяти у навчальних ситуаціях із позицій академічної доброчесності та професійної етики; вміти давати моральну оцінку власним вчинкам, співвідносити їх із моральними та професійними нормами.

*Академічна мобільність.* Є можливість опанування даної навчальної дисципліни за програмами академічної мобільності (внутрішньої / міжнародної) за наявними укладеними угодами (договорами) між Університетом та закладом-партнером та / або індивідуальними запрошеннями. Визнання та перезарахування результатів такого навчання відбувається спеціально створеною комісією на підставі поданих здобувачем вищої освіти відповідних документів з використанням Європейської кредитно-трансферної системи. Організаційні процеси навчання за програмами академічної мобільності регламентуються Положенням про академічну мобільність здобувачів вищої освіти Полтавського державного аграрного університету.

*Неформальна / інформальна освіта.* На здобувачів вищої освіти поширюється право про визнання результатів навчання, набутих у неформальній / інформальній освіті. Набуття відповідних результатів навчання можливе після успішного опанування курсів (з документальним підтвердженням) на різноманітних навчальних платформах, конференціях, семінарах, круглих столах. Особливості неформального / інформального навчання регламентовані Положенням про порядок визнання результатів навчання, набутих у неформальній та інформальній освіті, здобувачами вищої освіти Полтавського державного аграрного університету.

### **Додаткові матеріали для представлення навчальної дисципліни:**

Робоча навчальна програма, презентації

### **Рекомендовані джерела інформації**

#### **Основні**

1. Локес П.І., Панасенко І. Г. Лікарські рослини, Полтава. 2010. 264 с.
2. Лікарські рослини. Технологія вирощування та використання. / Якубенко Б. Є., Біленко В. Г., Лікар Я.О., Лушпа В. І. Київ : Ліра-К, 2020. 597 с.

#### **Допоміжні**

1. Алексєєв І., Діброва А. Повний атлас лікарських рослин. Київ: Глорія, 2019. 256 с.
2. Климчук О. В., Поліщук І. С., Мазур В. А. Лікарські рослини. Технологія вирощування. Вінниця: ВНАУ, 2012. 188 с.
3. Бобкова І. А., Варлахова Л. В. Фармакогнозія : підручник. Вид. 3-є, переробл. і допов. Київ : Медицина, 2018. 503 с.
4. Методичні розробки для проведення лабораторних занять здобувачам вищої освіти спеціальності 211 Ветеринарна медицина з навчальної дисципліни

«Лікарські рослини» / Канівець Н. С., Бурда Т. Л. Полтава, 2021. 14 с.

**Інформаційні ресурси мережі Інтернет**

1. Офіційний сайт Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України. URL: <https://mon.gov.ua/ua>
2. Офіційний сайт Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>
3. Офіційний сайт Національний ботанічний сад ім. М. М. Гришка НАН України <http://www.nbg.kiev.ua/ru/>